

MIDDEN IN DE MAATSCHAPPIJ

Positie & ambitie van de Raad van twaalf

Extern gezicht

De Raad van twaalf wil uitstijgen boven een intern netwerkclubje. Natuurlijk, de leden wisselen onderling informatie en deskundigheid uit, maar als bestaansrecht voor de raad is dat een te smalle basis. En vooral ook een gemiste kans. De meerwaarde van onze samenwerking ligt nadrukkelijk in een extern gezicht.

Als samenwerkende provinciale instellingen zijn we een krachtige, deskundige partner voor politici en beleidsmakers, zowel op provinciaal als nationaal niveau. Als zodanig wil de raad zich ook profileren, met als doel invloed uitoefenen op beleidsvorming en agendasetting. We willen gekend zijn bij en zichtbaar zijn voor belangrijke partijen als het IPO, OCW, het Fonds Cultuurparticipatie, de Raad voor Cultuur, Cultuurnetwerk Nederland, Kunstconnectie, Cultuurformatie, de Commissie Cultuurprofijt enzovoort. We willen gehoord worden, we willen dat onze mening telt en we willen meedenken en praten over nieuwe ontwikkelingen en nieuw beleid. Wie pas aan het eind van de rit aanschuift, kan in het beste geval slechts uitvoeren wat anderen bedacht hebben. In het slechtste geval valt er niets uit te voeren, omdat je over het hoofd bent gezien. De raad maakt zichzelf zichtbaar en invloedrijk.

Preferente partner

Vroegtijdig bij beleidsvorming en agendasetting betrokken worden, dat is ook het doel van elke afzonderlijke bij de raad aangesloten instelling. Elke instelling streeft een preferent partnerschap met de provincie na en verbindt haar 'lot' aan dat van de provincie. Samen geven instelling en provincie vorm aan cultuureducatie en kunstbeleid en stimuleren ze cultuurparticipatie en publieksprojecten.

Logische en preferente partner voor de Raad van twaalf is het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het is essentieel dat wij als raad met het IPO om tafel zitten. Wij zijn de deskundigen die het IPO voeden met ideeën en goede voorbeelden op het terrein van kunst- en cultuureducatie en -participatie. Wij zorgen dat we erbij zijn als het IPO zijn beleidsagenda op dit terrein bepaalt en dragen daarvoor speerpunten aan.

Samen dragen we bovenal uit dat de provinciale laag ertoe doet.

De juiste schaalgrootte

De provincie doet ertoe. De provinciale (bestuurs)laag is essentieel en zorgt voor verbindingen tussen landelijk beleid en lokale uitvoering. Ipso facto doen onze provinciale instellingen ertoe. Net als de provincie bezitten we de juiste schaalgrootte. Het landelijk niveau is te ruim, te anoniem en te theoretisch, het gemeentelijke niveau nogal eens te klein en te beperkt, in menskracht en middelen. De provinciale tussenlaag zorgt ervoor dat initiatieven op een hoger plan kunnen komen (in kwantiteit en kwaliteit) zonder de menselijke maat te verliezen en dat abstract (landelijk) beleid een gezicht krijgt.

Bovendien kunnen het provinciebestuur en de provinciale instelling recht doen aan de eigen traditie en ambities van iedere provincie. Zo wordt Zeeland niet over dezelfde kam geschoren als Zuid-Holland en Friesland niet in dezelfde mal geperst als Overijssel. In het zich bewust worden van de eigen traditie en geschiedenis spelen kunst, cultuur en erfgoed een essentiële rol. Ze verschaffen mensen een identiteit en een ankerpunt, een verhaal over wie ze zijn en waar ze vandaan komen. Dat verhaal is niet star, maar dynamisch en voortdurend in ontwikkeling. Kunstenaars kunnen helpen dat verhaal zowel te verhelderen als te verlevendigen. In en met hun werk werpen ze vragen op: Wie ben ik? In wat voor wereld leef ik? Hoe verhoud ik me tot de ander, tot mijn directe omgeving en tot de wereld? Cultureel burgerschap begint waar mensen op deze vragen een eigen antwoord durven en kunnen formuleren. Frans Timmermans, staatssecretaris van Europese Zaken, verwoordde het aldus:

'De kern is, om met Camus te spreken, dat wij de essentiële menselijke kwaliteit herontdekken die eruit bestaat de wereld door de ogen van de ander te kunnen zien. Dat is wat kunst vermag en het is een voorwaarde voor dialoog en daarmee voor democratie, solidariteit en emancipatie. Vooral is het een voorwaarde om weer te kunnen dromen. Binden en verheffen, daar ging het om, daar gaat het om en daar moet het over blijven gaan.' (Frans Timmermans, *De Volkskrant*, 31-5-2008)

Onze provinciale rol is om partijen - zoals kunstenaars en burgers, maar ook gemeenten of culturele instellingen - samen te brengen en te binden, om samenwerking te bevorderen en om kennis te leveren en te (laten) ontwikkelen. De sleutelwoorden zijn: bovenlokaal, integraal en innovatief.

Kunst voor en in de samenleving

De Raad van twaalf ziet voor kunst en cultuur een brede, maatschappelijke rol weggelegd. We verzetten ons tegen een elitaire, naar binnen gekeerde opstelling. In plaats van de legitimiteitsvraag als belediging op te vatten beschouwen we deze als gerechtvaardigd en terecht. Wie zich met publieke middelen laat financieren, moet ook bereid zijn publiekelijk antwoord te geven op de vraag wat cultuur de samenleving oplevert. Als we onze neus ophalen voor die vraag, halen burgers en politici straks hun neus op voor cultuur.

Als Raad van twaalf moeten we de antwoorden op die vraag niet alleen paraat hebben, we moeten ze ook actief uitdragen. Zo bewerkstelligen we dat beleidsmakers en politici ons serieus nemen en kunnen we hen ervan doordringen dat er een wereld te winnen is met kunst en cultuur.

Daarbij stellen we ons op als ondernemende organisaties. Wij houden er niet van als verwende kinderen onze hand op te houden bij de overheid. Dat is een houding die ons niet past, zeker niet in tijden van economische crisis. We zien het als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om efficiënt te werken en kwaliteit te leveren. Daarom nemen we zelf het initiatief om te herijken welke diensten we zonder of met minder subsidie kunnen vervullen en voor welke diensten en producten de markt/klant kan betalen. Alleen dan kunnen we met recht subsidie claimen voor het kwetsbare en het experimentele.

Kunst en cultuur doen ertoe in de samenleving. Ze vormen geen eilandje apart, maar een domein midden in de maatschappij, een domein dat de schering en inslag vormt van die maatschappij. Cultuur zorgt voor sociale verbanden en gemeenschapszin. Zoals hiervoor al gesteld bevragen en verhelderen kunst en cultuur de identiteit en het cultureel burgerschap van mensen.

Kunst en cultuur vervullen niet alleen in het sociale domein een rol. Ook economisch en planologisch zijn ze een factor van betekenis. Steeds vaker spelen kunst en cultuur een rol in citymarketing, landschapsarchitectuur en toerisme.

Bij onze antwoorden willen we de valkuil van het zogenaamde dilemma kunst als doel of kunst als middel vermijden. Dat is een zinloze discussie die gestoeld is op een schijn tegenstelling. Artistieke en maatschappelijk-economische doelen staan niet haaks op elkaar, maar versterken elkaar. Een fanfare of amateurtoneelgroep kan maatschappelijk alleen floreren als de blazers en spelers geleid worden door inspirerende vakmensen. Artistieke kwaliteit is een *conditio sine qua non* voor maatschappelijke doorwerking. We kunnen ons dan ook helemaal vinden in de woorden van Carolien Gehrels, wethouder in Amsterdam:

'Ik vind dat de inhoudelijke invloed die de politiek kan uitoefenen veel te klein is. Dat is niet goed voor de politiek, want het beperkt haar invloed op een cruciaal terrein. Maar het is ook niet goed voor de sector. Als cultuur een sector is waar je als bestuurder niet op mag sturen, dan keert de politiek zich af van de kunsten.

Dat is ongewenst en zelfs gevaarlijk. Maar het is precies wat ik zie gebeuren. (...) Ik vind dat het debat over kunst terug moet in de politieke arena. (...) Kunst is niet alleen van de kunstenaars. Kunst is van de hele stad - van het hele volk. En dus ook, juist, van de politiek.' (Uit: Carolien Gehrels, 'Overheid en Kunst in Amsterdam: kunstbeleid in een postideologische samenleving.' Boekmanlezing 5 juni 2009)

De Raad van twaalf wil in de volle breedte meepraten over maatschappelijke issues. Daarbij brengen we telkens het perspectief en de waarde van de kunsten voor de samenleving in. We moeten ons verhaal krachtiger en zelfbewuster brengen. In dat opzicht kunnen we een voorbeeld nemen aan de sportsector. Die is er in korte tijd in geslaagd bij de politiek op het netvlies te krijgen hoe belangrijk sport is voor de samenleving.

De sporters mogen een geoliede organisatie en een aansprekend boegbeeld hebben, wij hebben een goed verhaal. In dat opzicht heeft cultuur een streepje voor op de sport: ze biedt vleugels aan de verbeelding. En die verbeelding is onmisbaar voor burgers om zich telkens weer te verhouden tot een snel veranderende samenleving. Want om met Paul Scheffer te spreken: elke Nederlander is een nieuwkomer die zich telkens weer moet zien te verhouden tot de eigen omgeving en zichzelf moet (her)definiëren. Dat vergt verbeeldingskracht.

Kijken over de horizon

Dankzij de kracht van de verbeelding bezit cultuur als geen ander maatschappelijk domein het vermogen om vooruit te kijken. Kunstenaars vangen maatschappelijke signalen op en geven daar in hun werk commentaar op.

Als Raad van twaalf kunnen we die voorhoedefunctie ook vervullen. We signaleren vroegtijdig sociaal-maatschappelijke trends. We kijken over de horizon en kunnen duiden waar de samenleving naartoe gaat.

Zelf laten we ons daarbij niet alleen voeden door kunstenaars, maar ook door visionaire geesten buiten de 'eigen kring', bijvoorbeeld wetenschappers, filosofen of ervaren politici. De hierboven gegeven citaten zijn al enkele voorbeelden van dergelijke inspiratiebronnen. We sluiten voorlopig af met Pieter Winsemius:

'De kunst van beweging maken is dus dat je de logica verandert, dat je zelf open staat voor de logica van de ander, en dat je de onorthodoxe trekkers aan de frontlijn in beweging krijgt. Die mensen gaan risico nemen en dan moet jij ze rugdekking geven. Zij moeten weten dat als het fout gaat, iemand anders de schuld mede overneemt en ze niet alleen staan. Dan krijg je loyaliteit en krijg je beweging. Bij succes, volgen de anderen ook.' (Pieter Winsemius in Aedes-Magazine 25/26, 10 december 2008)

Die kunst van beweging willen we graag beoefenen. De Raad van twaalf staat voor een actieve rol midden in de maatschappij. Voor onszelf, voor de cultuur en de kunsten en voor de provincie.

Rv12
September 2009